

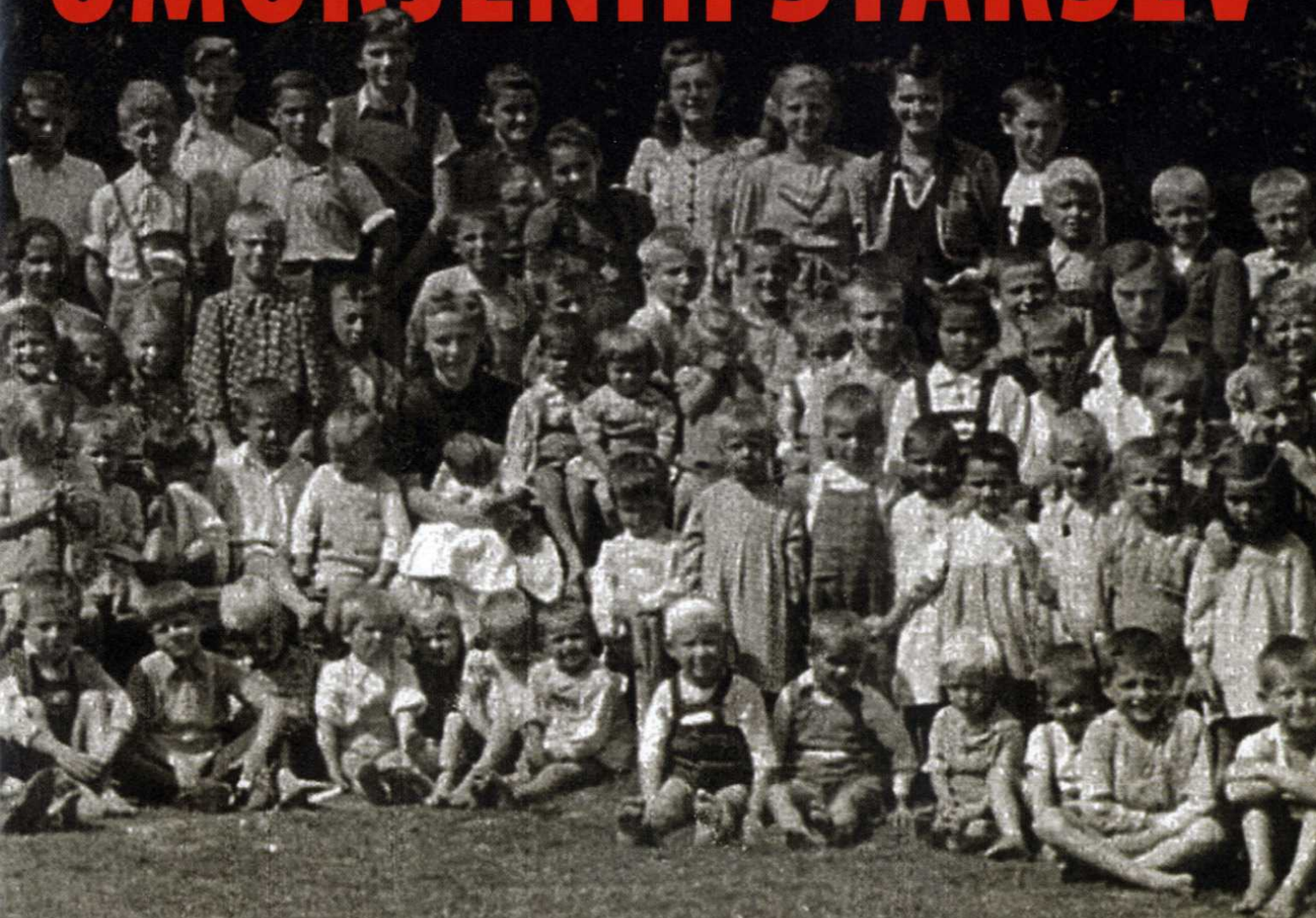
V SREDIŠČU
OBLETNICA
PUČNIKOVE SMRTI

POLITIKA
USTAVNO SODIŠČE
NA PRELOMNICI

DEMOKRACIJA

OTROCI UMORJENIH STARŠEV

ISSN 1408-0494

9 771408 049069

INTERVJU

Dr. Samo Kristen

Savudrijski rt je bil slovenski

Otrok niso kradli le nacisti, ampak tudi komunisti (na sliki otroci, ki so jim pobili starše, pri gostilni Petriček leta 1945).

Celje pred drugo svetovno vojno

Zaukazana življenja

1. del

Janez Črnej, foto: Josip Pelikan

Se še spomnimo tako imenovanih ukradenih otrok? Zgodba, ki jo objavljamo v nekaj nadaljevanjih, govori, da so otroke kradli tudi komunisti in ne le nacisti. Kljub dolgoletni demokraciji pravice obojih še vedno niso izenačene.

Ruskemu narodu desetletja znano geslo »Car Nikolaj izdal manifest, mrtvim svoboda, živim arest« se je v prvi polovici tega stoletja razlezlo po velikem delu s strani Sovjetske zveze okupirane Evrope. Najbolj učinkovito in vzorčno so ga skozi revolucionarno dobo izvajali sovjetski boljševiki doma. Boljševiki in njihovi učenci komunisti pa so ta vzorec uporabljali povsod tam, kjer so z revolucijo prišli na oblast. Tako tudi v Jugoslaviji.

Množični poboji drugače (politično, versko, razredno) mislečih ljudi, posebno premožnih, ne glede na narodnost so bili značilnost komunistov v nasprotju z nacisti, ki so to počenjali predvsem z nearijskimi ljudmi. Prav

tako je bila razlika v tem, da so nacisti imena svojih žrtev javno objavljali kot svarilo in razkazovanje svoje moči. Komunisti so pobijali na skrivaj, zahrbtno, in njihovi grobovi, morišča, čas pobojev in imena žrtev so še danes prikriti. Kot noji v pesek tiščijo svoj videz v molk, laž in pozabo.

Zverinska početja Za podivjanimi poboji so sledile prisilne privedbe v improvizirana taborišča in zasilne zapore, saj je v pravih zaporih, ki so jih prej uporabljali okupatorji, zmanjkovalo prostora. Lažnivi propagandni pozivi ljudem, naj se javijo novim oblastem vsi, ki imajo čisto vest do naroda, so bili v resnici pozivi v smrt. Hkrati so z vojsko

zaprli državne meje z mrtvimi stražami. Ustreljen je bil vsak, ki se na poziv ni ustavil. Napolnili so zasilna taborišča, kjer so delovale samo žične ograje in brzostrelke. Vse drugo, hrano, vodo, strehe in stranišča, so prepustili privedenim in naključju. Važno je samo to, da so bili ljudje pod stražo in nadzorovani. Sledili so vnovični poboji in skrajno improvizirana sojenja na t. i. ljudskih sodiščih zato, da so lažje prikrivali ropanja zasebne lastnine obsojenih in pobitih ter izvajali zaplembe nepremičnin.

V zimi 1945/1946 so v živinskih vagonih v hudem mrazu izselili cele družine brez hrane, vode in obleke na madžarske nenaseljene ravnine, kjer so jih

zmetali iz vagonov in zapustili v upanju, da jih bodo pobili ali uporabili sovjetski boljševiki ali pa bodo od izčrpanosti umrli. Enako so počeli na avstrijski meji, samo da so tja dovažali družine s tovornjaki in jih čez mejo s silo in z grožnjami nagnali peš.

Vsa ta zverinska početja so se v Prekmurju začela aprila 1945, po prihodu sovjetske armade. Drugod po Sloveniji pa 7. in 8. maja. Pravi razmah je dosegel nasilje po 9. maju 1945, po koncu vojne torej.

Mnogotere žrtve Ljudje v Sloveniji so se lahko gibal nadzorovano, s posebnimi za to pripravljenimi dokumenti, ki so jih izdajale lokalne, policijsko-partijske osebe. Z eno dovolilnico je

bilo mogoče potovati samo v en kraj in samo za določen čas. Kontrole po vlakih, avtobusih, cestah in lokalih so bile namenjene vsem domnevnim notranjim političnim nasprotnikom komunistov in partije. To so bili predvsem cerkveni ljudje, verniki ter pripadniki in somišljeniki domobrancev, nekdanje Kraljeve vojske v domovini, pripadniki nekdanjih političnih strank, kmečki sloj, intelektualci in razočarani partizani. Osebe, najdene brez dovolilnic, so bile »kaznovane« z zaporom ali s prisilnim delom. Uvedli so kaznovno politiko prekrškov, sankcioniranih s prisilnim delom na velikih deloviščih in v taboriščih na Kočevskem, v Ljubljani, na Pohorju ter povsod tam, kamor so lahko pošiljali ljudi brez sodnih podlag in dokumentov, samo na podlagi osebne presoje lokalnih komunističnih oblastnikov.

Nedotaknjeni morilci Množična nasilna dejanja je začela poleg Narodne zaščite, Ozne in Udbe izvajati tudi JLA (Jugoslovanska ljudska armada). Leta 1947 je začela izseljevati obmejni pas madžarske in avstrijske meje. Na stotine ljudi, ki so živeli ob teh mejah, so čez noč izselili na Kočevsko, kjer je nastajalo zaprto območje. Vojska je prihajala s tovornjaki ponoči, brez napovedi. V dveh urah so si cele družine morale pripraviti najnujnejše stvari za življenje, kmetje pa so lahko vzeli s seboj še po eno kravo. Zvozili so jih do najbližje železniške postaje, od tam pa z vlakom, v živinskih vagonih, na zaprto kočevsko območje.

O tem ni nobenih pisnih dokumentov. Na vladni komisiji za izvajanje zakona o popravni krivic imajo o tem samo osebna pričevanja posameznikov, podprta s pričami. Pisne dokaze o teh dejanjih so komunisti in njihove represivne službe v Sloveniji uničili. Verjetno so še pisni dokazi v Beogradu ali v Sarajevu, kjer je JLA imela svoje arhive. Idejni vodja uničevanja arhivov je bil domnevno Kučan (kot najvišji partijski funkcionar) in njemu podrejena nekdanja Udba, katere člani in potomci so bili ves čas do danes (tudi v času slovenske tranzicije) nagajevani. Slovensko volilno telo, ki je imelo politično in civilizacijsko oprane

možgane, pa jih je dvanajst let ves čas tudi politično nagajevalo.

Čas totalitarizma Moramo se spomniti tudi drugih dovolilnic, ki jih je partija uvedla v vse pore vsakdanjega življenja. Partijsko članstvo je bilo dovolilnica oziroma pogoj za delovna mesta učiteljev, sodnikov ali druge vodilne položaje v državnem aparatu, tovarnah, prometu, šolstvu, v trgovinah, komunali, zdravstvu, v vojski, milici, celo pri smetanjih in dimnikarjih. Prikrilo, prek Udbe, v Cerkvu pa prek Ciril-Metodovega društva. Ukazi, kako naj živimo, so nas spremljali od aprila 1941 do aprila 1990, najprej s strani nacističnega okupatorja, nato pa s strani komunistične revolucionarne diktature do prvih povojnih demokratičnih in svobodnih volitev. Komunistična partija je sprva uporabljala orožje in propagando, nato zapore in propagando, potem laži in propagando, v nadaljevanju pa sprenevedanje in laži ter končno laži in sprenevedanje. Tak način vladanja je ljudem skozi desetletja odvzel občutek za resnično svobodno življenje, ki je v demokraciji omejeno samo s svobodo drugega. V nekdanjem režimu

je bilo dovoljeno samo to, kar je bilo v zakonih zapisano, vse drugo je bilo prepovedano.

Potrditev Janeza Anžlovarja Ljudje, ki so bili s strani nekdanjega režima in totalitarne države najbolj človeško prizadeti, njihovo življenje pa iznakaženo, so bili otroci politično odpisanih in zato umorjenih staršev.

Ljudi so pobijali z orožjem, topimi orodji in noži: v zemeljskih zakloniščih, rudniških jaskih, globokih vodnjakih, protitankovskih in strelskih jarkih ter breznih, kamor so žive zmetali in jih zasuli z minami. Vsa grobišča so tudi fizično prikrili. Gomile so zravnali z zemljo, celo s tanki, če ni šlo drugače. Razstreljevali so robove kraških brezen, rudniške jaski in zemeljska zaklonišča so zazidavali, zemeljske jarke zasipavali z zemljo in z industrijskimi odpadki ali pa so na njih naredili komunalna odlagališča odpadkov. Kasneje so na njih zidali ali jih zalili z vodo.

Kakšen odnos so imeli komunisti do dojenčkov pobitih staršev, nam govori izpoved Janeza Anžlovarja, mladoletnega zapornika s Teharij, ki je za zapisnik komisije za izvajanje zakona o popravni krivic izjavil: »Partizanke so enkrat ženam častnikov po-

brale otroke, jih naložile na voz in jih tam sredi dvorišča pustile umreti v vročini. Mi smo slišali neživljenjski jok otrok in mater. Kasneje pa sem izvedel, da je takrat umrlo 16 dojenčkov, ki še hoditi niso znali.«

Pričevanje Franka Krežeta O tem govori tudi »svečana izjava pod prisego« Franca Krežeta 16. aprila 1993, objavljena v reviji *Tabor* maj–junij 1999, ki jo je overovala priča Peter Urbanc.

»Svečana izjava pod prisego. Podpisani Franc Kreže, rojen 8. 8. 1924 v Čemšeniku, Zagorje ob Savi. Zadnji naslov doma Vel. Mengeš 125 do leta 1945. Sedaj 52 Moonskwood Cres. New Market, Canada, državljan Kanade.

Konec maja 1945 sem bil vrnjen iz Vetrinja na Teharje. Od prihoda v taborišče sem živel podnevi in ponoči zunaj na pesku skupaj z drugimi domobranci.

Po približno šestih tednih bivanja v taborišču je mene in tri druge domobrance med 9. in 10. uro dopoldne poklical stražar in nas odpeljal na delo. V baraki izven taborišča, vedno pod stražo, sem moral s sotrpini na surov način čistiti stranišča. Po tem delu so nas poslali za barake. Tam smo morali pograbiti dve trugi – nosilnici za ▶

Gostilna Petriček je bilo eno od zbiralšč za otroke, ki so jim umorili starše ob koncu druge svetovne vojne.

prašiče. Po približno 50 metrih sem nenadoma zagledal otročje perilo, cunje. In samo meter in pol vstran sem zagledal mrtve ostale dojenčke, ki so ležali v krogu osmih metrov. Stražar je dal nalog naložiti dojenčke na truge. Osebo sem položil na trugo mrtvo krvavo punčko in še dva otročka. Moj kolega je napravil isto. Isto velja za nosilca druge truge. Te mrtve dojenčke smo odnesli v malo pobočje, kjer so bile jame, deloma napolnjene s trupli. V jame smo iz obeh trug stresli mrtve dojenčke. Šli smo nazaj še po nove mrtve dojenčke. To pot smo poleg dojenčkov morali tudi pobrati otročje perilo. Računam in jamčim, da smo na tak način pokopali najmanj dvajset dojenčkov.

Ko smo drugič zmetali dojenčke v jamo, mi je stražar ukazal, da moram v jamo. Ko sem bil v njej, mi je stražar ukazal, naj poravnam trupla. Po tem opraviu sem se s težavo spravil iz jame. Potem smo z lopato in z rokami nametali malo zemlje v jamo. Še ob jami je stražar zagrozil, če bo kdo zinil eno samo besedo o tem,

kaj smo delali, nas bomo našli in takoj postrelili.»

Franc Kreže je pred nekaj leti umrl.

»Rajska dolinica« Odnos do otrok partizanskih »sovražnikov« opiše v svojih *Sporočilih iz stoterih grobov* v sporočilu *Rajska dolinica* tudi partizan in morilec V. M.

Sicer pa bi to bilo vsekakor zelo zelo lepo in tudi prav, da ne bi požegnal prelepega imena »Rajska dolina« še nad vse grenki spomin na tristo žrtev žena, mož in največ otrok, prignanih preko trboveljskega hriba v smrtni ples prignanih kolon. Prav v tej črni grapi so bili pobiti možje in žene in veliko majhnih otrok, katerim so rezali le vratove in jih pometali v grapo. Bilo je v nočeh prelepega majskega meseca 1945. Večja dekleta in fante so spravili v Črno jamo stran od Senicetovega grabna /severovzhodno območje Hrastnika/.

Zgoraj opisana početja partizanov z otroci njihovih umorjenih političnih »sovražnikov« dajo slutiti, kakšna usoda bo čakala preživele otroke pobitih staršev

ali otroke preživelih politično »sovražnih« staršev.

Za »potrebe« odraslih Otrokom teh umorjenih staršev so spreminjali imena in priimke. Brate in sestre so ločevali po različnih vzgojnih zavodih in drugih bivališčih. Iz centralnih zbirališč, kot so bili Petriček in Štigerjeva vila v Celju, Hrastovec pri Mariboru, Strnišče pri Ptuj, Ormož in verjetno še kje druge, so jih nato razselili v vzgojne zavode po Sloveniji: na Polzelo, v Dobrno, Laško, Šmarje pri Jelšah, Vransko, ljubljanski internat ter razdelili pri raznih sorodnikih in družinah, ki so jih nekatere tudi posvojile. Tujim družinam so jih dali v posvojitev kot »partizanske sirote«. Ti otroci, ki jim je država določala skrbnike, vzgojitelje, čuvaje in učitelje, so rasli brez pojmov, kaj je mama, kaj je oče, kaj je brat, sestra, stric, teta, kaj je dom, družina, vera, kaj sorodniki. Vse to je za njih bila država, s podaljšano roko svojih vzgojiteljev, ki so večinoma izvirali iz komunistično preverjenih partizanskih vrst. Ti vzgojitelji in vzgojiteljice so izvajali tudi vsiljeno spolno vzgojo pri doraščajočih dekletih in fantih. Posebno v Dobrni in v Šmarju pri Jelšah, kjer so partizanski vzgojitelji po hitrem postopku postali kasnejši učitelji, slikarji in pomembni družbenopolitični delavci ter predsedniki raznih združenj. Vzgojiteljice so odrasčajoče fante odpeljale kar domov, da so jih okopale in oparele ter pripravile na vsiljeno spolno vzgojo. Moški vzgojitelji se s higieno niso ukvarjali, poučevali so samo vsiljeno spolno vzgojo. Takratni otroci so mi razložili, da bi danes takim vzgojiteljem rekli popolnoma drugače kljub njihovim položajem in ugledu.

Spreminjanje identitete Ti otroci niso bili ukradeni otroci, ampak otroci umorjenih, politično sovražnih staršev, katerim je treba spreminiti identiteto, njihov izvor. Pri njih je treba uporabiti turški recept, recept ustvarjanja janičarjev, državnih otrok. Otrok, od katerih bo država, ki je imela delo s pobijanjem njihovih staršev in stroške z njihovim preživljanjem, dobila dolgoročno tudi povrnjeno, zato je zavzeto spremljala njihovo

rast, vzgojo, šolanje, njihovo delo in njihovo osebno življenje.

Tu in tam jim je janičarska vzgoja tudi uspela. Posebno pri tistih, ki so dobili partnerje, ki so živeli od totalitarnega režima ali bili celo člani partije, je bil občutek njihove osebne varnosti močnejši, saj jih je k temu napeljeval instinkt preživetja. Primerov ne bi navajal, čeprav jih je kar nekaj.

Petriček, Štigerjeva vila Za obstoj teh otrok v otroškem taborišču Petriček in Štigerjevi vili ob ljubljanski cesti v Celju sem izvedel naključno v Ljubljani, na sestanku Demosa v avli dvorane zbora občin, po tistem, ko so časopisi pisali o delu in najdbah celjske komisije Demos za grobišča. Tam sem razstavil dva zemljevida občine Celje, ki sta prikazovala zastrupljenost bivalnega okolja Celjanov in lokacije grobišč v takratni občini Celje. Razstavil sem ju za podkrepitev svojega amandmaja za proračun leta 1992, kjer sem zahteval, da se industrijska in komunalna odlagališča na grobiščih in na taborišču Teharje sanirajo s proračunskimi sredstvi. Amandma je bil preko usklajevalne komisije na skupnem zasedanju vseh treh zborov sprejet. Vlado je takrat že vodil Janez Drnovšek, zato je amandma zvođenel, denar pa je bil porabljen za druge njegove načrte, tudi s pomočjo ministra za okolje in prostor Mihe Jazbinška, ki je že prestopil v LDS. □

Nadaljevanje prihodnjič

TV Slovenija, Radio Ognjišče in Misijonsko središče Slovenije vabijo k veliki dobrodelni akciji...

DAR UPANJA!

V nedeljo, 14. januarja, ob 20. uri
na TV Slovenija in Radiu Ognjišče.

DAR UPANJA bodo delili...

Nuša Derenda, Irena Vrčkovnik, Darja Švajger & Jaka Pucihar, Trio Mystica, Marko Fink & Nataša Valant, Rožmarinke, Eva Hren & Marko Mozetič, Vlado Kreslin, Alfi Nipič, Čuki, Hiša, Jararaja, Sestre Trobec-Žagar, Ansambel Mladi Dolenjci, Otroški zbor Sonce.

Večer bosta povezovala: Mojca Mavec in Jure Sešek.

Vabljeni k ogledu in predvsem k sodelovanju v dobrodelni akciji. Za vas bo med 17. in 23. uro odprta telefonska številka: **01/512-25-00**

Pomagajmo zgraditi šolo otrokom na slovenskem misijonu v Matangi na Madagaskarju.

Hvala za vašo dobroto, dobro voljo in za vsak vaš dar.

RADIO OGNJIŠČE

Tudi prikupno dekletce na sliki bi rado hodilo v šolo. Ni edino. Mali Malgaši prosijo za vaš dar za šolo... Hvala!

FM 102.1
99.5
stereo
RDS

Radio VIVA

M.Sobota tel: 02/537-1949

Slave Klavara 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com